

ἐπιφυλάττομαι δὲ προσεχῶς νὰ προσθέσω καὶ τινὰ ἀφορῶντα τὸ ἀποτέλεσμα τῆς καλλιέργειας τοῦ φυτοῦ τούτου ἐντὸς τῶν κτημάτων μου κατὰ τὸ ἔτος 1864.

Τὴν 25 Δεκεμβρίου 1864 ἐν Σκάλᾳ Ὁρωποῦ

Κ. Ι. ΠΑΠΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Περὶ σταφίδος.

Βον.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀειμνήστου Κυβερνήτου μέχρι τοῦδε ἡ σταφὶς εἰσήγαγεν εἰς τὸ Κράτος πεντακόσια περίπου ἑκατομμύρια δραχμῶν, ἐξ ὧν εἰσῆλθον τοῦλάχιστον πενήκοντα εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον· τοιαύτη ἐπομένως βιομηχανία εἶναι ἀξία πάσης προσοχῆς καὶ φροντίδος· ἰδίως δὲ ἡ πόλις τῶν Πατρῶν κρίνεται δικαίως, ἀξία πάσης συμπαθείας διὰ τε τὰ παρελθόντα παθήματά της, τὴν παροῦσαν αὐτῆς κατάστασιν καὶ τὸ μέλλον της. Κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐπαναστάσεως ἠριθμοῦντο οἱ μὲν κάτοικοι Πατρῶν εἰς 15 περίπου χιλιάδας, τὰ δὲ ἐμπορικὰ πλούτη αὐτῶν εἰς πολλὰ ἑκατομμύρια ταλλήρων καὶ τὰ κτηματικά των εἰς οἰκίας μεγαλοπρεπεῖς, ἀμπελῶνας, σιαφιδῶνας καὶ ἐλαιῶνας· τί δὲ διεσώθη ἐξ ὧν τούτων εἰς τὴν λῆξιν τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος; Κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Γάλλων ἐν ἔτει 1828 γενομένην ἀπαρίθμησην οἱ μὲν διασωθέντες κάτοικοι τῶν Πατρῶν εὗρεθῆσαν ὀκτακόσιοι μόνον τὸν ἀριθμὸν! ἐκ δὲ τῶν μεγαλοπρεπῶν οἰκιῶν καὶ τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων αὐτῆς, γενομένων ὧν ἀνεξαίρετως παρναλῶμα τοῦ πυρὸς, ἔμειναν μόνον τὰ γήπεδα· δὲν διεσώθη δὲ οὔτε μία κἄν οἰκία, οὔτε ἐν ἐμπορικὸν κατὰστημα! δὲν ἔμεινε πέτρα ἐπὶ πέτρας οὐδεμία! τὰ κλήματα τῶν σταφιδῶνων, τῶν ἀμπελώνων καὶ οἱ ἐλαιῶνες ἐξερρίζωθησαν μέχρι τοῦ τελευταίου φυτοῦ ὑπὸ τῶν τούρκων, διαμεινάντων ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως τῶν Πατρῶν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ πολέμου· καὶ οὕτω ἐγένετο ἡ πρὶν ἀφνειὸς πόλις μηλόδοτος, κοιλὰς κλαυθμῶνος, ἄλλη πόλις Πριάμου! ἀλλὰ τὸ

φίλεργον τῶν κατοίκων καὶ τῶν ἀπανταχόθεν συβρέυσάντων ἐκεῖ ὁμογενῶν ἐπανόρθωσεν ἐν μέρει τὴν καταστροφὴν διὰ τῶν ἐκ τοῦ σταφιδοκαρποῦ κερδῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου.

Σήμερον ὁμως ἡ ἔκπτωσις τῆς τιμῆς τοῦ σταφιδοκαρποῦ ἔχειροτέρευσε τὴν θέσιν αὐτῶν καὶ τὰ κτήματα τῶν Πατρῶν στενάζουσιν ὑπὸ βαρυτόκου· ὑποθήκας. Πρὸς τοιαύτην πόλιν δίκαιον εἶναι ἡ Β. Κυβέρνησις νὰ χορηγήσῃ πᾶσαν συνδρομὴν, ὅπως ἀνακύψῃ.

Ἐπαιδὴ δὲ ἡ ἐλάττωσις τῆς ἐκ τοῦ σταφιδοκαρποῦ ὠφελείας, κατὰ μέγα μέρος, προέρχεται ἐκ τῆς μεγάλης αὐξήσεως τῶν ἐξόδων τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ, (διότι ἐὰν ἄλλοτε ὅλα τὰ ἐξόδα τῆς παραγωγῆς μιᾶς π. χ. χιλιάδος σταφίδος ἔφθανον κατὰ μέσον ὅρον εἰς 30 δραχμὰς, σήμερον τὰ ἐξόδα ταῦτα ἀναβαίνουσι μέχρι τῶν 60 δραχμῶν) ἀνάγκη κατεπείγουσα εἶναι νὰ ἐγκύψωσιν ἡ τε Β. Κυβέρνησις καὶ οἱ ἰδιοκτῆται εἰς σπουδαίαν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος, ἐὰν ᾖναι δυνατόν νὰ ἐλαττωθῶσι τὰ ἐξόδα ταῦτα.

Ὅσα πάσχουμεν ἡμεῖς, ὡς πρὸς τὸν σταφιδοκαρπὸν, πάσχουσι καὶ οἱ Γάλλοι ὡς πρὸς τοὺς οἶνους των· ἀλλ' ἐν Γαλλίᾳ, ἡ μὲν Κυβέρνησις ἐνθαρρύνει παντοιοτρόπως τοὺς εἰς τὰ τοιαῦτα ἐνασχολουμένους, οἱ δὲ ἰδιῶται δὲν μένουσιν ἀμέριμνοι. Οὕτω λοιπὸν οἱ κάτοικοι τῆς Βορδυγάλλης παραδεχόμενοι πάντα ὠφελίμον νεωτερισμὸν, καὶ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως βοηθηθέντες παντοιοτρόπως κατιώρθωσαν νὰ καλλιεργῶσιν ἤδη τὰς ἀμπέλους των διὰ τοῦ ἀρότρου καὶ οἰκονομοῦσιν οὕτω κατὰ τὸ ἥμισυ τὰ ἐξόδα τῆς καλλιεργείας· ἀλλ' οἱ συμπατριῶται των κάτοικοι τῆς Βουργουνίας, (τυφλοὶ ὁπαδοὶ τῶν παλαιῶν συνηθειῶν (rutiniers), ὅποιοι ὑπάρχουσιν εἰς ὅλα τὰ ἔθνη) μέχρις ἐσχάτων, καίτοι καταστρεφόμενοι ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐξήσιν τῶν ἐξόδων τῆς καλλιεργείας, καίτοι ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ παράδειγμα τῶν ἀμπέλων τῆς Βορδυγάλλης, δὲν ἠδυνήθησαν μολοντοῦτο νὰ ἐννοήσωσι τὸ μέγα αὐτῶν συμφέρον καὶ πεισματωδῶς ἀπέκρουον πάντα πρὸς τὸν τρόπον τῆς καλλιεργείας τῶν ἀμπέλων νεωτερισμὸν. Εὐτυχῶς εὐρέθησαν ἐκεῖ ἄνδρες εὐφυέστατοι καὶ ἀρκούντως φιλοπάτριδες, οἵτινες ἀνέλαβον τὴν φροντίδα νὰ ὠφελήσωσιν, ὡς πρὸς τοῦτο, τοὺς συμπολίτας των καὶ ἄκοντας. Ἐβυσαν δὲ λαμπρῶς τὸ ζήτημα τῆς δι' ὀλίγων ἐξόδων καλλιεργείας

τῶν ἀμπέλων, ἀνακαλύψαντες ἄροτρον κατάλληλον ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν διὰ τῶν χειρῶν ἐργασίαν.

Ἐπειδὴ ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουν ἑκατομμύρια στρεμμάτων ἀμπέλων, πολλὰ δὲ ἑκατοντάδες χιλιάδων στρεμμάτων σταφιδῶν, ἐκρίναμεν πρόσφορον νὰ μεταφέρωμεν ἐνταῦθα τὰ περὶ τῆς ἀνακαλύψεως καὶ τῆς χρήσεως τοῦ ἀρότρου τούτου, ἔχοντα ὡς ἐξῆς.

α' Εἰς ὅλων τῶν γεωργικῶν βιομηχανικῶν οὐδεμία ἀπαιτεῖ τόσον πολλὰς ἐργατικὰς χεῖρας καὶ τόσας διηνεκεῖς φροντίδας, ὅσας ἡ ἀμπελοουργία· ὅταν ὁ οἶνος πωλῆται εἰς τιμὰς καλὰς, ὁ μὲν ἐργατικὸς πληθυσμὸς τῶν ἀμπελοουργικῶν κέντρων ζῇ ἐν εὐπορίᾳ, οἱ δὲ ἰδιοκτῆται τῶν ἀμπέλων πραγματοποιοῦσιν οἰκονομίας τινὰς, αἱ ὁποῖαι ἐπιτρέπουσιν αὐτοῖς νὰ ἐπιφέρωσι βελτιώσεις εἰς τὰ κτήματά των καὶ εἰς τὰς οἰνοθήκας των· ἀλλ' ὅταν, ἐξ αἰτίας μεγάλης ἀφθονίας, οἱ οἰνῶνες ὑπερπληρῶνται καὶ αἱ τιμαὶ τῶν οἴνων καταβαίνωσιν, οἱ ἰδιοκτῆται τότε περιορίζονται μόνον εἰς τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἔξοδα τῆς καλλιεργείας καὶ ἡ ἀνέχεια καταντᾷ ἐπαισθητὴ καὶ εἰς τοὺς καλλιεργητάς των ἀμπελώνων.

«Οἱ σιδηρόδρομοι, εἶναι ἀληθές, ἤνοιξαν νέα κέντρα καταναλώσεως· ἀλλὰ συγχρόνως τοῦτο συνετέλεσε νὰ γίνωσι πλεῖσται νέαι φυτεῖαι· ἡ μὲν ἐσοδεία αὐξάνει ἀπὸ ἑτους εἰς ἑτος, ἐπομένως οἱ μὲν οἰνῶνες θέλουσιν ὑπερπληρωθῇ, αἱ δὲ τιμαὶ τῶν οἴνων θέλουσιν ἐκπέσει πολὺ ἀναμφιβόλως. Οἱ νοημονέστεροι τῶν ἰδιοκτῆτῶν θεωροῦσιν ὡς ἐπικειμένην καὶ ἀναπόφευκτον τὴν κρίσιν ταύτην καὶ, ὅπως ὧσιν ἑτοιμοὶ ν' ἀνθέξωσιν εἰς αὐτὴν, ἐνασχολοῦνται ἤδη εἰς τὴν λύσιν τῶν ἐξῆς ζητημάτων, δηλ. πῶς νὰ ἐλαττώσωσι μὲν τὰ ἔξοδα τῆς καλλιεργείας, ν' αὐξήσωσι δὲ τὴν παραγωγὴν καὶ νὰ εὕρωσι νέας μεθόδους διὰ ν' ἀπλοποιήσωσι τὰς περιστροφὰς τοῦ ἐμπορίου τῶν οἴνων.

αΑἱ ιδέαι αὗται ταραττοῦσι τὴν Βουργονίαν ἀπὸ τινος ἡδὴ καιροῦ, ὡς μέσον ἐλαττώσεως τῶν ἐξόδων τῆς καλλιεργείας, σήμερον τοσοῦτον πολυδαπάνου, θεωροῦσι τὴν δι' ἀρότρου ἀντικατάστασιν τῆς ἀξίνης. Πρὸς αὐξῆσιν μὲν τῆς παραγωγῆς ἐκθειάζουσι τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα τῶν κλημάτων. Πρὸς ἀπλοποίησιν δὲ τοῦ ἐμπορίου προτείνουν τὴν σύστασιν συνδικάτων τῶν ἀμπελοκτημόνων, οἵτινες θέλουσι τεθῇ εἰς ἄμεσον σχέσιν μετὰ

τῶν καταναλωτῶν. Τοιαῦτα εἰσὶ τὰ προβλήματα, τὰ ὅποια κρόκεινται εἰς λύσιν.

Ἡ ἀντικατάστασις τῆς ἀξίνης διὰ τοῦ ἀρότρου ὑπάρχει τὸ προταθὲν ζήτημα ἐν Βουργονίᾳ ὑπὸ τινων προοδευτικῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ ὅποιον οἱ εὐφύεστεροι τούτων προσπαθοῦσι νὰ πραγματοποιήσωσι· πρόκειται περὶ οἰκονομίας πλέον τῶν 15 φράγκων κατὰ στρέμμα εἰς τὰ ἐξοδα μόνης τῆς καλλιεργίας· πρόκειται κυρίως εἰπεῖν ν' ἀναπληρωθῇ τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν βραχιόνων, οἵτινες ὁσημέραι καταντῶσι σπανιώτεροι. Ἰπάρχει ἤρᾳ γὰρ μέσον νὰ ἐλαττωθῇ ἡ δαπάνη τῆς καλλιεργίας; οἱ νεωτερισταὶ ἀποκρίνονται ναί, καὶ ἐπιδεικνύουσι τοὺς τρόπους τῆς καλλιεργίας τοὺς ὄντας ἐν χρήσει ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ἐν Βορδυγάλλῃ, ἔνθα ὅλα τὰ εἶδη τῆς καλλιεργίας τῆς ἀμπέλου γίνονται διὰ τοῦ ἀρότρου, καὶ ἐκ τούτου πρόκύπτει μεγίστη οἰκονομία. Διὰ τί, προσθέτουσιν οἱ νεωτερισταὶ, νὰ μὴ ἐφαρμόσωμεν τὴν μέθοδον ταύτην καὶ ἐν Βουργονίᾳ, ἥτις παράγει τοσοῦτον ἐξόχους οἶνους;

Ἀναμφιβόλως, ἀποκρίνονται οἱ θιασῶται τοῦ στησίου (statu quo), ἀλλὰ δὲν φοβεῖσθε, σεῖς οἱ νεωτερισταὶ, μήπως διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ τρόπου τῆς καλλιεργίας ἐπιφέρητε ζημίας μεγάλας εἰς τοὺς ἀμπελοκτήμονας; αἱ ἀμπελοὶ ἡμῶν ἀριθμοῦσι σήμερον 2,400 κλήματα κατὰ στρέμμα· πεφυτευμένα τοσοῦτον πυκνὰ τὰ κλήματα μένουσιν ἀδύνατα καὶ παράγουσιν ὀλίγας σταφυλάς, ἐχούσας ῥάγας μικράς· ἀλλὰ δίδουσιν αὗται ἐξοχὸν οἶνον. Ὅθεν διὰ νὰ καλλιεργήσῃτε διὰ τοῦ ἀρότρου πρέπει πρότερον νὰ δώσῃτε μεγάλην ἔκτασιν εἰς τὰς σειράς τῶν κλημάτων, περιορίζοντες τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν εἰς 1200 κατὰ στρέμμα· ἄλλως τε, ὅπως μεταρρυθμίσῃτε τὰς ἀμπέλους ταύτας, πρέπει νὰ τὰς διαθέσῃτε οὕτως, ὥστε νὰ δύναται νὰ διέρχεται δι' αὐτῶν εὐκόλως τὸ ἄροτρον, πρέπει δηλ. νὰ ἐκρίζωσῃτε ὅλα τὰ κλήματα· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ζημία ἀνυπολόγιστος, καὶ πάλιν, μετὰ τὴν ἐκρίζωσιν, πρέπει νὰ γείνη ἀναφύτευσις αὐτῶν καὶ ἀπώλεια χρόνου ἐν διαστήματι 5—6 ἐτῶν, μέχρις οὗ τὰ νέα κλήματα δώσωσι τέλειον καρπὸν· ὥστε εἰς τὴν ἐκ τῆς ἐκρίζωσεως ζημίαν πρέπει νὰ προσθέσωμεν τὸ ἐνοίκιον τοῦ ἀγροῦ ἐν τῷ διαστήματι τῶν 5—6 ἐτῶν, τὰ ἐξοδα τῆς ἀναφύτευσεως καὶ τὰ τῆς ἐξαστοῦς καλλιεργίας· ὅλα ταῦτα ἀποτελοῦσι ζημίας ἀνυπολόγιστους.

«Αἱ σπουδαῖαι αὗται ἀντιρρήσεις οὐδόλως ἀπεθάρρυνον τοὺς

ἀνδρας τῆς πρωτοβουλίας. Ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν πρέπει νὰ θέσωμεν τὸν κόμητα Δὲ Λαλουῆρ (de la Loyère), πρόεδρον τοῦ γεωργικοῦ συμβουλίου τῆς Βών (Beaune), ὅστις πολὺ εὐστόχως καὶ λίαν οἰκονομικῶς ἔλυσεν τὸ ζήτημα τοῦ μετασχηματισμοῦ τῶν παλαιῶν κλημάτων. Ὁ Κ. Δὲ Λαλουῆρ δὲν κατέφυγεν οὔτε εἰς τὴν ἐκρίζωσιν τῶν ἀμπέλων, οὔτε εἰς τὴν ἀναφύττεισιν αὐτῶν. Ἐβασεν εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, περιοριζόμενος μόνον εἰς τὰς καταβολὰδας (procignage) τῶν κλημάτων, καὶ ἐκτιμᾷ τὴν δαπάνην εἰς 25 φράγκα κατὰ στρέμμα, ἀμέσως δὲ τὸ πρῶτον ἔτος ἔχει ἐσοδίαν καλὴν. Ἡ δαπάνη ἐπομένως εἶναι ἀσήμαντος, διότι μόνη ἡ οἰκονομία, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἡ διὰ τοῦ ἀρότρου καλλιέργεια χρεωλύνει εἰς ὀλιγώτερον τῶν δύο ἐτῶν τὰ ἐξόδα τοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς ἀμπέλου· ἀλλὰ τὸ σύστημα τοῦτο ἔχει καὶ ἄλλα πλεονεκτήματα, περὶ ὧν θέλομεν ὁμιλήσει περαιτέρω.

αἰδοῦ τίνι τρόπῳ ἐνήργησεν ὁ Κ. Δὲ Λαλουῆρ· ἔβαλεν ἐν πρώτοις κατὰ νοῦν νὰ κατασκευάσῃ ἐν ἄροτρον, πρόσφορον διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀμπέλων, εἶχε δὲ πρόχειρον εἰς Σαβινὺ (Savigny) τὸν Κ. Σίμωννα, εὐφυῆ κατασκευαστὴν μηχανῶν, ὅστις ἦτο βοηθός του. Οὗτοι λοιπὸν μετὰ ἐπανειλημμένας δοκιμὰς κατεσκεύασαν ἄροτρον, ὃπερ ἀνταποκρίνεται ἐντελῶς εἰς τὸν σκοπὸν τῶν· συνίσταναι δὲ τὸ ἄροτρον τοῦτο εἰς ἐν ὕψος τὸ ὅποιον δὲν καταβαίνει ποτὲ κατωτέρω τῶν 8—10 ὑφεκατομέτρων βάθους. Ἡ ἀμπελος ἀγαπᾷ τὴν ἐπιπόλαιον καλλιέργειαν. Μὲ τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο εἰς ἄνθρωπος καὶ εἰς ἵππος δύνανται νὰ ὀργώσωσιν εἴκοσι πέντε στρέμματα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.

αὐτὸ ἄροτρον τοῦ Κ. Δὲ Λαλουῆρ ἔχει τρία σώματα ἀνταλλασσόμενα· ἐκ τούτων τὸ ἐν εἶναι ἐργαλεῖον, δι' οὗ σηκώνεται τὸ χῶμα (buteur), ἕτερον ἐργαλεῖον, δι' οὗ καταβάλλεται τὸ ὑψωθὲν χῶμα (contre buteur), καὶ τὸ τρίτον εἶναι σκαλιστήριον (sarcloir)· μὲ τὸ buteur ἀνοίγουσι βαθεῖαν αὐλακὰ ἐν τῷ μέσῳ τῶν σειρῶν τῶν κλημάτων, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐναποθέτουσι τὰ λιπάσματα, τὰ ὁποῖα καλύπτουσι διὰ τοῦ contre buteur. Κατὰ τὸ θέρος, ὅταν τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ χόρτα αὐτόφυτα, ἀφαιροῦσιν ὅλα ταῦτα τὰ χόρτα διὰ τοῦ σκαλιστηρίου, τὸ ὅποιον εἶναι εἶδος ἀξίνης μὲ ἵππον. Τὸ ἄροτρον τοῦτο καὶ τὰ διάφορα ἀνταλλακτικὰ αὐτοῦ ἐργαλεῖα συντελοῦσι νὰ γίνωνται οὕτως ὅλαι αἱ καλλιέργειαι τῆς γῆς τῆς ἀμπέλου μὲ οἰκονομίαν τοῦ ἡμίσεως τῶν δαπανῶν τῆς διὰ τῶν χειρῶν ἐργασίας. Προσθετέον

δὲ ὅτι τὸ ἄροτρον τοῦτο καταργεῖ καὶ τὸ ἥμισυ τῶν βραχυό-
νων, οἵτινες εἰσιν ἐν χρήσει κατὰ τὸ ἀρχαῖον σύστημα, τοῦθ'
ὅπερ ὠφελεῖ μεγάλως τὸν ἰδιοκτήτην, δυνάμενον οὕτω νὰ κάμῃ
τὰς ἐργασίας του εἰς τὸν προσήκοντα καιρόν.

«Τοῦ καταλλήλου γεωργικοῦ ἐργαλείου ἅπαξ ἀνακαλυφθέν-
τος δὲν ἔμενεν εἰμὴ νὰ διατεθῶσιν εἰς εὐθείας σειρὰς τὰ κλήματα
τῶν παλαιῶν ἀμπέλων, ὥστε εἰς ἵππος νὰ δύναται νὰ διέρχεται
διὰ μέσου αὐτῶν χωρὶς νὰ ἐπιφέρει ζημίαν· τὸ ζήτημα τοῦτο
ἐλύθη διὰ τοῦ συστήματος τῶν καταβολάδων· ὁ Κύριος Δε-
Λαουῆρ δίδει εἰς τὰς σειρὰς τῶν κλημάτων ἀπόστασιν ἀπ'
ἀλλήλων ἐνὸς μέτρου καὶ 40 — 90 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου,
ὥστε τὸ ἄροτρον νὰ δύναται νὰ κινῆται ἀκωλύτως καθ' ὅλας τὰς
διευθύνσεις. Πρὸς τοῦτο τεντόνει, ἐντὸς τῶν παλαιῶν ἀμπέ-
λων, λεπτὰ σχοινία (στάθμας ἢ αλυσίδας λεπτάς)· εἰς τὸ μῆκος
τῶν σχοινίων τούτων ἀπαντῶνται ἤδη ἀναμφιβόλως κλήματα
τὰ ὅποια εἰσιν εἰς εὐθυγραμμίαν· ταῦτα μὲν διατηροῦνται εἰς
τὰς θέσεις των, τὰ δὲ ἐκτὸς τῆς εὐθείας εὐρισκόμενα φέρονται
εἰς αὐτὴν διὰ τοῦ μέσου τῶν καταβολάδων, αἵτινες πρέπει νὰ
ἔχωσι βάθος 33 ὑφεκατόμετρα· τέλος ἐκ τῶν 2400 κλημάτων,
ἅτινα εὐρίσκονται εἰς ἕκαστον στρέμμα τῶν παλαιῶν ἀμπέ-
λων, ἐκρίζονονται τὰ ἥμισυ, ὥστε οὕτω περιορίζεται ὁ ἀριθ-
μὸς τῶν κλημάτων τῆς νέας ἀμπέλου εἰς 1200 κατὰ στρέμμα·
ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ δαπανῶνται 4 λεπτὰ δι' ἕκαστον
κλήμα, τοῦτο δὲ ἤθελεν ἀναδιβάζει τὴν δαπάνην εἰς 48
φράγκα κατὰ στρέμμα, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ καταβληθῶσιν ὅλα τὰ
κλήματα· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῶν κλημάτων θέλου-
σι διατηρηθῇ εἰς τὰς θέσεις των, ἡ δαπάνη ἐλαττοῦται τότε
κατὰ τὸ ἥμισυ, ἥτοι εἰς 25 φράγκα κατὰ στρέμμα.

«Αἱ γραμμαὶ τῆς νέας ἀμπέλου λαμβάνουσι διεύθυνσιν (ori-
enter) ἀπὸ ἀρκτοῦ πρὸς μεσημβρίαν, διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρό-
πον ὁ ἥλιος προσβάλλει διαδοχικῶς τὰ διάφορα μέρη ἐκάστου
κλημάτος ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μέχρι τῆς δύσεώς του· αἱ σταφυ-
λαὶ ὠριμάζουσιν οὕτως εὐκολώτερα καὶ καλῆτερα.

«Τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι ἀπλούστατον, εὐφυστάτον, οἰκο-
νομικώτατον, καὶ φέρει μεγάλην τιμὴν εἰς τὸν Κ. Δε-Λαουῆρ,
ὅστις τὸ ἐφαρμόζει ἤδη λίαν ἐπιτυχῶς εἰς τὴν ἐν Σαβινὺ με-
γάλην ἀμπελὸν του καὶ εἶναι ὁ πρῶτος ὑποκινητὴς (promoteur)
τοῦ συστήματος τούτου ἐν Βουργονίᾳ. Ὁ διὰ τῶν καταβολάδων
μετασχηματισμὸς τῶν ἀμπέλων ἀναμιννήσκει πως τὸν διὰ τῶν

ἐγκεντρίσεων μετασχηματισμὸν τῶν ἀρχαίων ἀμπέλων τοῦ Λαγκεδῶκ, αἵτινες ἄλλοτε ἔδιδον οἶνον (de chaudière) τῆς ἐσχάτης ποιότητος καὶ αἱ ὁποῖαι σήμερον δίδουσιν οἶνους καλοὺς πρὸς κατανάλωσιν βελτιωθείσαι διὰ τῶν ἐγκεντρώσεων. Εἰς τόπον, ὡς τὸ Ἑρώλτ (Hérault), ἔνθα ἕκαστον στρέμμα δὲν ἔχει πλείοτερα τῶν 500 πρέμων, τὸ ἐγκέντρισμα στοιχίζει 5 φράγκα κατὰ στρέμμα. Εἰάν τις ἔκαμνε τὸν ὑπολογισμὸν τῆς δαπάνης, ἥτις ἤθελε χρειασθῇ διὰ τὴν ἐκρίζωσιν τῶν παλαιῶν κλημάτων καὶ τὴν ἐμφύτευσιν τῶν νέων, ἤθελεν ἶδει πόσον εἶναι μεγάλη ἡ διὰ τῶν ἐγκεντρώσεων οἰκονομία.

αἷς συμπλήρωμα τοῦ συστήματός του ὁ Κ. Δὲ-Λαλοῦἔρ ἐφεῦρε μικρὸν ἀμπελουργικὸν ἀμάξιον (tombereau), τοῦ ὁποίου οἱ τροχοὶ εἰσὶ πολλὰ ὑψηλοὶ καὶ ὁ ἄξων περὶ ἃ ὑπεράνω τῶν γραμμῶν τῶν κλημάτων. Τὸ ἀμάξιον τοῦτο δύναται νὰ μετακομίζῃ τοὺς πασσάλους, τὰ λιπάσματα καὶ τὰς τρυγουμένας σταφυλάς ὑπεράνω τῶν γραμμῶν χωρὶς οὐδεμίαν νὰ προσενηταί βλάβην εἰς τὰ κλήματα ἢ εἰς τὰ μετακομιζόμενα πράγματα. Μόνον δὲ πρέπει νὰ ᾧσιν εἰς ἀκριβῆ εὐθυγραμμίαν οἱ πάσσαλοι καὶ δύναται τοῦτο νὰ κατορθωθῇ εὐκόλως διὰ σύρματός τινος εὐθυγραμμίζοντος αὐτά.

«Τέλος, ἐπεὶδὴ ἐν τῇ γεωργίᾳ καὶ αἱ ἐλάχιστον κατὰ μέρος οἰκονομίαι καταντῶσιν εἰς μεγάλα ποσὰ ὡς πρὸς τὸ ὄλον, ὁ Κ. Δὲ-Λαλοῦἔρ μεταχειρίζεται πασσάλους ἐγκεχυλισμένους μὲ sulfate de cuivre. Ἐλπίζει δὲ, ὅτι διὰ τῆς προετοιμασίας ταύτης, τὴν ὁποίαν ἐνεργεῖ ὁ ἴδιος, θέλει δώσει μακροτέραν ζωὴν εἰς τοὺς πασσάλους καὶ κατὰ συνέπειαν θελεῖ ἔχει ὀλιγώτερα ὡς πρὸς τοῦτο ἔξοδα.

Κοῦτω λοιπὸν τὸ νέον τοῦτο σύστημα ἐλαττώνει ὑπερβολικὰ τὰ ἔξοδα τῆς καλλιέργειας τῶν ἀμπελώνων καὶ κατὰ συνέπειαν θέλουσι κατὰ πολὺ ἐλαττωθῇ τὰ τῆς παραγωγῆς. Καὶ πρῶτον μὲν ἡ ἐλάττωσις ἀναβαίνει εἰς 15 φράγκα κατὰ στρέμμα μόνον διὰ τὰ συντηθῆ ἔξοδα τῆς καλλιέργειας· ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν τοῦτο δεόν νὰ προστεθῶσιν αἱ οἰκονομίαι, αἱ προσευσόμεναι ἔκ τε τῆς ἐλαττώσεως τῶν πασσάλων ἐκ 2400 εἰς 1200, κατὰ στρέμμα καὶ ἐκ τῆς μακροχρονιωτέρας διατηρήσεως αὐτῶν, ἐγκεχυλισμένων μὲ τὸ εἰρημένον ὄξύ. Ἐπειτα ἔρχονται αἱ οἰκονομίαι αἵτινες θέλουσι πραγματοποιηθῆ ἐκ τῆς μετακομισεως τῶν λιπασμάτων, τῶν πασσάλων, καὶ τοῦ τρυγητοῦ, τὰ ὅποια πάντα πρότερον οἱ ἄνθρωποι μετακόμιζον εἰς τοὺς

ὅμους των, καὶ τὰ ὅποια σήμερον μετακομίζονται διὰ τοῦ ἀμπελουργικοῦ ἀμαξίου τοῦ Κ. Δε-Δαλοῦέρ· τέλος πάντων δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν τὴν οἰκονομίαν, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἡ διὰ τοῦ ἀρότρου ἔγχωσις τῶν λιπασμάτων, γινομένη μέχρι τοῦδε διὰ τῆς ἀξίνης· ὅλαι αὗται αἱ οἰκονομίαι συμποσοῦνται εἰς 25 τοῦλάχιστον φράγκα κατὰ στρέμμα· ὥστε μὲ τὴν οἰκονομίαν ἐνὸς μόνοις ἔτους δύναται νὰ γίνῃ ἡ δαπάνη τοῦ μετασχηματισμοῦ τῶν παλαιῶν ἀμπελῶν κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Κ. Δε-Δαλοῦέρ» (1).

Προτεχῶς θέλει δοθῇ πέρας εἰς τὴν πραγματείαν ταύτην· ἀπὸ τοῦδε ὅμως θεωροῦμεν ἐπαναγκές νὰ ἐφελευσώμεν τὴν προσοχὴν τῆς τε Β. Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἀμπελοκτημόνων ἐπὶ τῆς σπουδαιοτάτης ταύτης ἀνακαλύψεως· διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν τε ἀμπελῶνων καὶ τῶν σταφιδῶνων δαπανῶνται κατ' ἔτος 20—25 ἑκατομμύρια δραχμῶν καθ' ὅλον τὸ ἑλληνικὸν Κράτος, δηλ. μετὰ τῆς πρώην Ἑπτανήσου· ἐάν δὲ κατορθωθῇ ἡ καλλιέργεια διὰ τοῦ ἀρότρου θέλουσιν οἰκονομηθῇ τὰ ἡμίση τῶν δαπανωμένων πρὸς ὄφελος τῶν ἰδιοκτητῶν· ἀλλὰ τίνι τρόπῳ νὰ εἰσαχθῇ παρ' ἡμῖν τὸ ἄροτρον, ὅφου στερούμεθα χρηματικῶν μέσων καὶ γεωργῶν ἐπιστημόνων; θέλουσιν ἴσως εἶπει τινές ἀποκρινόμεθα θαρράλως ὅτι καὶ χρηματικὰ μέσα ὑπάρχουσι καὶ ἐπιστήμονες γεωργοὶ δύνανται νὰ μορφωθῶσιν ἀρκεῖ νὰ ΘΕΛΩΣΙΝ οἱ ἰδιοκτῆται.

Καὶ πρῶτον μὲν ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔχει μέσα ἀφθονώτατα, πλείοτερα κατ' ἀναλογίαν ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην Κυβέρνησιν, τὰ ὅποια κατ' ἀπαίτησιν πληρεξουσίων ἢ βουλευτῶν, δαπανῶνται εἰς ὑποτροφίας εὐνοουμένων.

Δεύτερον δὲ οἱ μεγάλοι δῆμοι ἔχουσιν ἐπίσης ἀρκούντα μέσα καὶ

Τρίτον, μικρά τις συνεισφορά ἐκάστου τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν ἀμπελῶνων καὶ τῶν σταφιδῶνων δύναται ν' ἀποτελέσῃ μεγάλη κεφάλαια, δι' ὧν νὰ σταλῶσιν ἐπίτηδες νέοι νοήμονες εἰς Βουργονίαν καὶ Βορδυγάλλην ἵνα ἴδωσιν ἰδίῳις ὁμμασι καὶ μάθωσι τὸν τρόπον τῆς διὰ τοῦ ἀνακαλυφθέντος ἀρότρου καλλιέργειας,

(1) Ὁρα «Συνταγματικὴν» τῶν Παρισίων τῆς 11, 23 καὶ 26 Δεκεμβρίου 1864.

νὰ ἀγοράσῃσι τοιαῦτά τινα ἄροτρα, τῶν ὁποίων ὅμοια εὐκόλως καὶ ὀλιγοεξόδως θέλουσι γέινει ἐνταῦθα· ἅμα εἰς ὀλίγα μέρη τῆς Ἑλλάδος γίνῃ χρῆσις τοιούτου ἀρότρου δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι θέλει ἀμέσως μεταδοθῇ αὕτη πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐπέλθῃ οὕτως ἐν πολλῶν ἑκατομμυρίων δραχμῶν οἰκονομία.

Ἄς ὑποθέσωμεν πρὸς σεισμὴν ὅτι νέοι τινὲς, ἐκ τῶν ἰδιοκτητῶν, νοήμονες καὶ ἐγκρατεῖς τῆς παρ' ἡμῖν ἀμπελουργικῆς εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος οἷον Ἀθηνῶν, Κορίνθου, Αἰγίου, Πατρῶν, Μεσολογγίου, Πύργου, Τριφυλλίας, Κυπαρισσίας, Ζακύνθου, Κεφαλληνίας, Λευκάδος κλ. ἀπευθύνουσι σήμερον αἰτήσεις πρὸς τὴν Β. Κυβέρνησιν διὰ τῶν οἰκείων δημοτικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν ζητοῦντες τὴν συνδρομὴν αὐτῆς ὅπως μεταδῶσιν εἰς τὴν Γαλίαν καὶ ἐκμάθῃσι τὸν τρόπον τῆς διὰ τοῦ ἀρότρου καλλιέργειας τῶν ἀμπελώνων καὶ ἄλλων, φυτῶν τὸν ὅποιον νὰ ἐφαρμόσῃσι κατόπιν εἰς τὰ ἴδια κτήματα· εἴπωσι δὲ πρὸς τὴν Β. Κυβέρνησιν, διατί διατηρεῖ ἑκατὸν μαθητὰς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον σπουδάζοντας νομικὰ ἢ ἄλλας ἐπιστήμας καὶ τρεῖς τόσους προσέτι εἰς τὰ ἄλλα σχολεῖα τοῦ Κράτους, οἵτινες πάντες εἰσὶ προωρισμένοι νὰ αὐξήσωσι τὴν ἀρκούντως πολυπληθεῖ καὶ ὑπεράριθμον ἤδη κλάσιν τῶν καταναλωτῶν, εἴτε τῶν ὑπαλλήλων, καὶ δὲν βοηθεῖς ἡμᾶς οἵτινες προτιθέμεθα νὰ αὐξήσωμεν τὴν παραγωγὴν, καὶ νὰ ἐελτιώσωμεν τὴν τύχην τῶν ἐργαζομένων πολιτῶν, τῶν παραγωγῶν; Οὐδόλως ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἡ Β. Κυβέρνησις θέλει ἀσμένως ἀποδεχθῇ τὰς τοιαύτας αἰτήσεις, καθόσον θέλει ἀπαλαχθῇ καὶ τῶν ἐπαχθῶν συστάσεων τῶν βουλευτῶν κλ. θέλει δὲ συνδράμει ἀμέσως τοὺς τοιούτους, δι' ὧν ἐντὸς ὀλίγου χρόνου θέλει ἐπέλθῃ μεγάλη εἰς τὸ Κράτος ὠφέλεια· εἶναι πιστευτὸν ὅτι οἱ βουλευταὶ τῶν ρηθέντων μερῶν θελουσὶ ποτε τολμήσει νὰ ἐπιμείνωσι παρὰ τῷ ὑπουργῷ διὰ τὴν ὑποτροφίαν τῶν προστατευομένων τῶν ἀπέναντι ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἤθελον συστήσει τὰ οἰκεία δημοτικά εἴτε ἐπαρχιακὰ συμβούλια ὡς καταλλήλους νὰ σπουδάζωσιν εἰς τὴν Εὐρώπην τὴν ἀμπελουργικὴν, ἢ καὶ τὴν γεωργικὴν ἐν γένει;

Ἐπαναλαμβάνομεν ἐπομένως ὅτι μέσων δὲν στερούμεθα, ἀλλὰ θελήσεως· θελήσεως στερεᾶς, σιδηρᾶς, ἐξ ἐκείνων αἵτινες φθάνουσι πάντοτε τὸ ἐπιδιωκώμενον· ἀλλὰ καὶ ἡ Β. Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ κηρύξῃ βραβεῖον πρὸς ἐκείνους οἵτινες εἰσάξουσιν τὴν

χρήσιν τοῦ ἀρότρου τούτου ὡς καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ καταλλήλου εἰς τὸ σκάλισμα τοῦ θάμβακος καὶ τοῦ ἀραβοσίτου.

Ὁ Κύριος Σωτηρόπουλος εἶπε προχθὲς πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς Σύρου, ζητεῖτε, ὧν ἔχετε ἀνάγκην, καὶ πάντοτε ζητεῖτε· ἐὰν δὲν γίνωσιν ὅλα διὰ μιᾶς, γίνεται ὁμως σήμερον τὸ ἐν καὶ αὖριον τὸ ἄλλο. Πάντοτε κατορθοῦνται τὰ ζητούμενα, ὅταν ὦσιν ὀρθὰ καὶ ζητῶνται ἐπιμόνως καὶ προσηκόντως. Καὶ ἡμεῖς προσθέτομεν τὸ Εὐαγγέλιον εἶπε τῷ αἰτοῦντι δοθήσεται καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται.

Ἀθῆναι 20 Ἰανουαρίου 1865.

Κ. ΦΩΣΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ.

Περὶ τῶν ἐν Βουλκάνῳ ἱαματικῶν ὑδάτων.

Ἀξιότιμε φίλε καὶ συνάδελφε !

Μεταξὺ τῶν ἀσθενῶν, τῶν κατὰ τὸ λῆξαν θέρος ἐλθόντων εἰς τὰ κατὰ τὴν νῆσον ταύτην σιδηροῦχα τοῦ Βουλκάνου λεγόμενα λουτρά, ἀριθμοῦνται καὶ δύο τέκνα τοῦ πληρεξουσίου Κ. Κ. . . . ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον θήλυ ἐπταετὲς, τὸ δ' ἕτερον ἄρρεν ἐνὸς καὶ ἡμίσεως ὡς ἐγγιστα ἔτους ἡλικίας. Ἀμφοτέρω εἰσι καλῶς διαπεπλασμένα καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ὑγιῇ, καθότι ἅπασαι τοῦ σώματος αὐτῶν αἱ λειτουργίαι τελοῦνται ὁμαλῶς. Ἀμφοτέρω ὁμως εἰσὶν ἀδυνάτου ὁπωσοῦν κράσεως, ὃν τὸ μὲν πρεσβύτερον ῥαχιτικῆς, τὸ δ' ἕτερον χοιραδῶδους ἔξεως. Ἐξετάσας αὐτὰ εἶδοι, ὅτι τὸ μὲν πρῶτον, ἥτοι τὸ θήλυ, εἶχε μικρόν τι ῥαχιτικῆς φύσεως ἐξόγκωμα κατὰ τὴν ἀριστερὰν νοτιαίαν χώραν τῆς τετάρτης, πέμπτης, καὶ ἑκτῆς πλευρᾶς, ἀναφανέν μόλις πρὸ ὀλίγων μηνῶν, καὶ τοῦτο οὐδ' ἀλγιστὸν ἦτο οὐδὲ παρεμπόδιζε ποσῶς ἢ παρεμόρφωνε τὸ κοράσιον, ὅπερ, καίτοι μὴ εὐτραφές, οὐδὲ λίαν ισχυρὸν ἦτο. Εἶχε δὲ ἀναλόγως τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἀνεπτυγμένας τὰς νοεράς δυνάμεις καὶ οὐδὲν ἕτερον παθο-